

Ebelik Öğrencilerinin Sosyal Destek Algıları ve Kişisel Gelişim Yönelim Düzeylerinin İncelenmesi

Examining the Level of Social Support and Personal Growth Initiative of Midwifery Students

Ummahan YÜCEL^{1 A,B,C,D,E,F,G}, Pelin TINTAŞ^{1 C,D,E,F}

¹Ege Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik Bölümü, İzmir, Türkiye

ÖZ

Amaç: Bu çalışma ebelik öğrencilerinin kişisel gelişim yönelimleri ve sosyal destek algılarını incelemek üzere yapılmıştır.

Yöntem: Kesitsel analitik tipte olan araştırmanın katılımcıları Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik Bölümünde, 2019 senesinde eğitimi devam eden 360 öğrencidir. Veriler katılımcıların sosyo-demografik değişkenlerinin yer aldığı anket formu, 'Kişisel Gelişim Yönelimi Ölçeği-II' (KGYÖ-II) ve 'Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Algısı Ölçeği (ÇBASDÖ)' ile toplanmıştır. Verilerin analizinde tanımlayıcı istatistiklerden olan frekans, yüzde, minimum, maksimum ve median değerleri kullanılmıştır. Verilerin normal dağılıma uygunluğu Kolmogorov-Smirnov analizi ile değerlendirilmiştir. Normal dağılım göstermediği tespit edilen ölçeklerin istatistik analizinde nonparametrik analiz yöntemleri kullanılmıştır.

Bulgular: Araştırmaya katılan öğrencilerin yaş ortalaması 20.78±1.9'dur. Öğrencilerin KGYÖ-II puan ortalaması 14.88±2.5 ÇBASDÖ puan ortalaması 68.40±13.9'dur. Öğrenciler en fazla sosyal desteği ailelerinden almaktadır ve genel olarak sosyal destek algıları yüksektir. Öğrencilerin kişisel gelişim yönelimleri de iyi düzeydedir ve değişime hazır olma alt boyutundan alınan puan diğer alt boyutlara göre daha yüksektir.

Sonuç: Katılımcıların sosyal destek algılarının yüksek düzeyde olduğu ve kişisel gelişim yönelimlerinin bazı özellikler açısından farklılık gösterdiği bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Ebelik öğrencisi, Kişisel gelişim, Sosyal destek algısı.

ABSTRACT

Objective: This study was conducted to evaluate the opinions of the midwife students personal development trends and social support perception.

Methods: This cross-sectional study was conducted with 360 midwife students who studied in 2019 in the Faculty of Health Sciences at Ege University attended to this cross-sectional analytical research The data has been gathered with a survey form which includes students sociodemographic features, 'Personal development trend scale' (PGIS-II) and 'Multi Dimensional Social Support Perception Scale'(MSPSS). Frequency, percentage, minimum, maximum and median values, which are descriptive statistics, were used in the analysis of the data. The suitability of the data to normal distribution was evaluated by Kolmogorov-Smirnov analysis. Since the scales used did not show normal distribution, nonparametric tests were used in statistical evaluations.

Results: The average age of the students who attended the research is 20.78±1.9 (min:18-max:37). The students average PGIS point is 14.88±2.5 (min:6.25-max:20.0), while the average MSPSS point is 68.40±13.9 (min:17-max:84). Students receive the most social support from their families and their perceptions of social support are high in general. Students' personal development orientations are also at a good level and the scores obtained from the readiness for change sub-dimension are higher than the other sub-dimensions.

Conclusion: As a result, it has been understood that research groups social support perception is high and their personal development trends may change according to some of their features.

Key words: Midwife student, Personal development, Social support perception.

Sorumlu Yazar: Ummahan YÜCEL

Ege Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik Bölümü, İzmir, Türkiye
ummahanyucel8@gmail.com

Geliş Tarihi: 11.06.2021– Kabul Tarihi: 16.08.2021

*Bu makale 04-06 Eylül 2019 tarihinde Ukrayna'da 4. Uluslararası Bilim Sempozyumu'nda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

Yazar Katkıları: A) Fikir/Kavram, B) Tasarım, C) Veri Toplama ve/veya İşleme, D) Analiz ve/veya Yorum, E) Literatür Taraması, F) Makale Yazımı, G) Eleştirel İnceleme

1. GİRİŞ

Bireylere duygusal, maddi ve bilişsel yardım sağlayan kişilerarası ilişkiler sosyal destek sistemleri olarak tanımlanır (1). Yeterli sosyal destek bireylerin benlik saygısı, sevgi, şefkat gibi sosyal gereksinimlerini karşılayarak fiziksel, ruhsal ve sosyal iyilik halinde olmalarına önemli katkı sağlar (1-2). Sosyal destek, hızlı değişimlerin ve duygulanımların yaşandığı gençlik döneminde de oldukça önemlidir. Ailelerinden uzakta yeni bir yaşama başlayan üniversite öğrencilerinin çoğunluğu yeni bir sosyal çevrenin içine girer (1). Yapılan çalışmalar üniversite öğrencilerinin algıladıkları sosyal destek düzeyleri yüksek olduğunda sosyal yeterlik düzeylerinin (3) ve psikolojik dayanıklılıklarının arttığını (4), sosyal girişimciliklerinin olumlu yönde etkilendiğini (5), yalnızlık düzeylerinin ise azaldığını göstermiştir (2-6). Algılanan sosyal desteğin yüksek olması öğrencileri olumsuz sağlık davranışlarından da korumaktadır (7). Baran ve arkadaşları (2014), öğrencilerin aileden algıladıkları sosyal destek puan ortalamalarının sigara kullanan öğrencilerde, sigara kullanmayan öğrencilere göre anlamlı düzeyde düşük olduğunu bildirmiştir (7).

Mesleki eğitiminin yanı sıra üniversite eğitiminin amaçlarından biri de kişisel gelişimdir (6). Ülkemizde üniversite öğrencilerinin yaşam boyu öğrenme eğilimleri ve kişisel gelişim faaliyetlerine katılımları istenen düzeyde değildir (6,7). Ebelik mesleği ağırlıklı olarak ana-çocuk sağlığına yönelik sağlık hizmeti yürüten ve doğum yaptırma yetkisine sahip en eski ve evrensel mesleklerden biridir. Ebelik eğitimi kapsamında verilen teorik ve uygulamalı eğitim ile ebe yetiştirilmektedir. Nitelikli ebelik hizmetlerinde mesleki eğitimin yanı sıra meslek üyelerinin kişisel gelişimleri de oldukça önemlidir. Kendine has algı ve deneyime sahip olan her bir ebeğin hizmet sunumunda kişilik özellikleri de belirleyicidir. Meslek üyelerinin kişisel özellikleri, nitelikli ve hizmet alan kişileri memnun edici bir hizmet sunumu ile yakından ilişkilidir (8). Bu nedenle üniversite öğrencilerinin meslek eğitimlerinin yanı sıra kendi gelişimlerine yönelik faaliyetlerin içinde olmaları beklenir. Bu araştırma başta anne ve çocuk sağlığı olmak üzere toplum sağlığı hizmetlerinde önemli rol ve sorumlulukları olan ebelik mesleğine aday üniversite öğrencilerinin, algıladıkları sosyal destek düzeyinin kişisel gelişim yönelimlerine etkisini belirlemek amacı ile yapılmıştır.

2. GEREÇ VE YÖNTEMLER

Kesitsel ve analitik tipteki bu araştırmanın evrenini, Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik bölümünde 2019 bahar yarıyılında (Mart-Haziran ayları arası) öğrenim gören birinci (n=113), ikinci (n=101), üçüncü (n= 104) ve dördüncü (n=96) sınıf olmak üzere toplam 414 öğrenci oluşturmuştur. Evrenin tümünün örnekleme alınması planlanmış, çalışmaya katılmayı kabul eden 360 (katılım oranı %87) öğrenci araştırma grubunu oluşturmuştur. Araştırma verileri öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerini (12 soru) içeren anket formu, Kişisel Gelişim Yönelim Ölçeği (16 soru) ve Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği (12 soru) aracılığı ile toplanmıştır.

Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği (ÇBASDÖ): Kişilerin algıladıkları sosyal destek faktörlerini belirleyen ölçeğin Türkçe geçerlilik araştırması Eker ve Arkar (1995) tarafından yapılmıştır (9). Ölçek, 'kesinlikle evet' (7 puan), 'kesinlikle hayır' (1 puan) arasında değerlendirilmiş yedili likert tiptedir ve 12 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin her biri dört maddeden oluşan desteğin kaynağına ilişkin üç alt boyutu (alt ölçek) mevcuttur. Bu alt ölçekler:

Aile (3,4,8,11. maddeler), arkadaşlar (6,7,9,12. maddeler) ve özel bir insandır (1,2,5,10. maddeler). Her alt ölçekteki dört maddenin puanlarının toplanması ile alt ölçek puanı elde edilmekte ve bütün alt ölçek puanlarının toplamı ölçeğin toplam puanını vermektedir. Alt ölçeklerden alınacak en düşük puan 4, en yüksek puan 28'dir. Ölçek toplamından alınacak en düşük puan 12, en yüksek puan 84'dür. Yüksek puan, algılanan sosyal destek düzeyinin yüksek olduğunu gösterir (2-9-10).

Kişisel Gelişim Yönelim Ölçeği-II (KGYÖ-II): Kişisel Gelişim Yönelimi Ölçeği, Yalçın ve Malkoç tarafından Türkçeye uyarlanmıştır (12). Ölçek, 0 (hiç katılmıyorum) ile 5 (tamamen katılıyorum) arasında derecelendirilmiş altılı likert tipinde 16 maddeden oluşmaktadır. Planlı olma (1,3,5,10,13. maddeler), değişime hazır olma (2,8,11,16. maddeler), kaynakları kullanma (6,12,14. maddeler) ve amaçlı davranış (4,7,9,15. maddeler) olmak üzere ölçeğin dört alt boyutu vardır. Toplam puan dört alt ölçek puanlarının toplanıp, elde edilen toplam puanın dörde bölünmesiyle hesaplanmaktadır. Öleekten alınan puan 0 ile 80 arasında değişmektedir. Elde edilen toplam puanın yüksek olması bireylerin kişisel gelişim yönelimlerinin yüksek olduğunu gösterir (11).

İstatistiksel Analiz

Çalışmanın verileri SPSS (Statistical Package for Social Sciences) 25.0 programı ile analiz edilmiştir. Analizde frekans, yüzde, en düşük ve en yüksek ve median değerleri alınmıştır. Verilerin normal dağılıma uygunluğu Kolmogorov-Smirnov analizi ile değerlendirilmiştir. Kullanılan ölçekler normal dağılım göstermediği için istatistik değerlendirmelerinde nonparametrik testler kullanılmıştır.

Nicel değişkenleri iki bağımsız örneklemden elde edilen puanları karşılaştırmak için Mann Whitney-U, ikiden çok bağımsız örneklem ortalamalarını karşılaştırmak için Kruskal Wallis H testi ve farkın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek için ise Bonferroni testi yapılmıştır. Ölçeklerin ilişkisini test etmek için Spearman korelasyon analizi uygulanmıştır. Çalışmada 0.05'in altındaki p değerleri anlamlı olarak verilmiştir. Ölçeğin güvenilirliğini test etmek üzere "Güvenilirlik Analizi" yapılmıştır. Ölçeğin güvenilirliğine ilişkin α değerleri aile 0.886, arkadaşlar 0.901, özel bir insan 0.849, ÇBASDÖ 0.884, planlı olma 0.848, değişime hazır olma 0.832, kaynakları kullanma 0.678, amaçlı davranış 0.786, KGYÖ 0.924 şeklinde güvenilir oldukları görülmüştür.

3. BULGULAR

Katılımcıların yaş ortalaması 20.78 ± 1.9 (min:18-max:37), %73.1'i Anadolu-Fen Lisesi, %10'u Sağlık Meslek Lisesi mezunu, %48.9'unun annesi, %34.7'sinin babası ilkökul mezunudur. Öğrencilerin %51.7'sinin sağlık çalışanı bir yakını vardır ve %78.3'ü ebelik bölümünde isteyerek okuduğunu belirtmiştir. Katılımcıların mesleği seçme nedenleri incelendiğinde, %50.3'ünün kendi isteğiyle, %29.2'sinin ise iş bulma kolaylığı nedeniyle ebelik bölümünü tercih ettikleri saptanmıştır. Ebelik mesleğinin eğitime başlamadan önce kendileri için uygun olduğunu ifade eden öğrenciler %51.1, ebelik eğitimine başladıktan sonra kendilerini mesleğe uygun bulduğunu ifade eden öğrencilerin oranı %86.7'dir.

Öğrencilerin ÇBASDÖ ve KGYÖ'den elde edilen puanların ortalamaları ve iki ölçek toplam ve alt ölçek puanları arasındaki ilişki Tablo 1'de gösterilmiştir. Tablo 1'de gösterilen Spearman korelasyon analizi sonuçları incelendiğinde, aile puanı ile planlı olma, değişime hazır

olma, kaynakları kullanma ve amaçlı davranış puanı arasında anlamlı ve pozitif yönlü bir ilişki vardır. Aile puanına göre daha düşük düzeyde olmakla birlikte arkadaş puanı ile KGYÖ puanı ve tüm alt boyut ölçek arasında da anlamlı ve pozitif yönlü bir ilişki tespit edilmiştir. Özel bir insan puanı ile kaynakları kullanma puanı arasında bir ilişki olmadığı tespit edilirken, diğer alt boyutlar ve KGYÖ toplam puanı arasında anlamlı ve pozitif yönlü bir ilişki tespit edilmiştir. ÇBASDÖ toplam puanı ile planlı olma, değişime hazır olma, kaynakları kullanma, amaçlı davranış ve KGYÖ toplam puanı arasında da anlamlı ve pozitif yönlü bir ilişki vardır.

Tablo 1. Öğrencilerin algıladıkları sosyal destek ve kişisel gelişim yönelim puan ortalamaları ve iki ölçek puanları arasındaki ilişki (n=360)

Ölçek puanları	Ort±ss	Min-Max
ÇBASDÖ		
Özel insan	20.77±7.08	4-28
Aile	23.93±5.28	4-28
Arkadaş	23.64±5.26	4-28
Toplam	68.4±13.88	17-84
KGYÖ-II		
Planlı olma	3.74±0.73	1.60-5
Değişime hazır olma	3.77±0.73	1.25-5
Kaynakları kullanma	3.56±0.74	1.33-5
Amaçlı davranış	3.74±0.69	1.50-5
Toplam	14.88±2.50	6.25-20

KGYÖ-II	ÇBASDÖ							
	Aile		Arkadaş		Özel insan		Toplam	
	r	p	r	p	r	p	r	p
Planlı olma	0.365	0.000	0.297	0.000	0.113	0.032	0.271	0.000
Değişime hazır olma	0.321	0.000	0.255	0.000	0.145	0.006	0.269	0.000
Kaynakları kullanma	0.220	0.000	0.194	0.000	0.046	0.385	0.171	0.001
Amaçlı davranış	0.339	0.000	0.262	0.000	0.107	0.043	0.249	0.000
Toplam	0.365	0.000	0.290	0.000	0.115	0.029	0.274	0.000

Katılımcıların sosyal destek algıları yüksek olup, en yüksek alt ölçek puanı aile boyutuna aittir. KGYÖ toplam ve alt ölçek puan ortalamaları boyutlar arası karşılaştırma yapmaya imkan vermesi için madde sayılarına bölünerek elde edilmiştir. KGYÖ'den alınabilecek en yüksek toplam puan 20 olup katılımcıların toplam ölçek puan ortalaması 14.88±2.50'dir. Katılımcıların en yüksek kişisel gelişim yönelimi alt ölçek puanı değişime hazır olma boyutuna aittir.

Katılımcıların ÇBASDÖ ölçeği ve alt boyutlarının bazı özelliklerine göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan Mann-Whitney U testi, Kruskal Wallis H testi ve Bonferroni testi sonuçları Tablo 2 ve Tablo 3'de verilmiştir. Yaş, sınıf, mezun olunan lise, annenin eğitimi, gelir durumu ve aile tipi özellikleri ile algılanan sosyal destek puanları arasında anlamlı bir farklılık belirlenmemiştir (p>0.05). Babası lise mezunu olan grubun özel bir insan alt ölçek puan düzeyinin diğer gruplara göre daha yüksek olduğu görülmüştür (p<0.05). Yapılan Bonferroni testine göre babası lise mezunu olan grup ilköğretim mezunu olan gruptan özel bir insan düzeyi daha yüksektir (p<0.05) (Tablo 2). Yapılan Bonferroni testine göre ailesi istediği için ebelik mesleğini seçen öğrencilerin aileden alınan sosyal destek algıları kendi isteği ve diğer nedenler ile seçen öğrencilere göre, arkadaştan alınan sosyal destek algıları ise diğer nedenler ile mesleği seçen öğrencilere göre daha düşüktür (Tablo 3).

Tablo 2. Öğrencilerin bazı tanıtıcı özelliklerine göre algılanan sosyal destek puanlarının karşılaştırılması (n=360)

ÇBASDÖ					
Tanıtıcı özellikler	n	Aile	Arkadaş	Özel bir insan	Toplam
		Medyan (min-max)	Medyan (min-max)	Medyan (min-max)	Medyan (min-max)
Yaş					
18-19	84	26.0 (4-28)	27.0 (8-28))	22.0 (4-28)	72.0 (25-84)
20-21yaş	166	26.0 (7-28)	25.0 (4-28)	23.0 (4-28)	72.0 (21-84)
22 yaş ve üzeri	110	26.0 (4-28)	27.0 (4-28)	23.0 (4-28)	69.0 (17-84)
KW		0.185	1.861	1.552	0.085
P		0.912	0.394	0.460	0.959
Sınıf					
1.sınıf	92	26.5 (4-28)	26.0 (8-28)	23.0 (4-28)	72.0 (25-84)
2.sınıf	92	27.0 (8-28)	26.5 (9-28)	21.0 (4-28)	72.0 (32-84)
3.sınıf	81	25.0 (4-28)	23.0 (4-28)	23.0 (4-28)	68.0 (20-84)
4.sınıf	95	26.0 (5-28)	27.0 (4-28)	24.0 (4-28)	72.0 (17-84)
KW		5.140	7.592	2.129	1.996
P		0.162	0.055	0.546	0.573
Mezun olunan lise					
Genel-düz lise	26	26.5 (8-28)	25.0 (7-28)	22.0 (7-28)	71.0 (25-84)
Anadolu-fen lisesi	263	26.0 (4-28)	26.0 (4-28)	23.0 (4-28)	72 (17-84)
Sağlık meslek lisesi	36	27.0 (8-28)	25.5 (12-28)	24.0 (4-28)	70.0 (38-84)
Diğer	35	26.0 (4-28)	24.0 (4-28)	22.0 (4-28)	68.0 (20-84)
KW		0.596	2.610	0.139	1.616
P		0.897	0.456	0.987	0.656
Anne eğitim durumu					
İlköğretim mezunu olmayan	41	26.0 (4-28)	25.0 (9-28)	23.0 (4-28)	72.0 (32-84)
İlköğretim	233	26.0 (4-28)	26.0 (4-28)	22.0 (4-28)	71.0 (20-84)
Lise	66	25.5 (7-28)	25.5 (4-28)	23.5 (4-28)	72.5 (21-84)
Üniversite	20	23.5 (5-28)	23.0 (7-28)	26.0 (4-28)	69.5 (17-84)
KW		3.638	2.363	3.523	0.366
P		0.303	0.501	0.318	0.947
Baba eğitim durumu					
İlköğretim mezunu olmayan ^a	17	25.0 (7-28)	25.0 (9-28)	23.0 (12-28)	72.0 (335-84)
İlköğretim ^b	201	26.0 (5-28)	25.0 (8-28)	21.0 (4-28)	69.0 (17-84)
Lise ^c	97	27.0 (4-28)	26.0 (4-28)	25.0 (4-28)	74.0 (20-84)
Üniversite ^d	45	28.0 (11-28)	27.0 (7-28)	25.0 (4-28)	72.0 (25-84)
KW		5.756	1.698	9.317	7.125
P		0.124	0.637	0.025	0.068
<i>Bonferroni</i>		-	-	b<c	-
Ailenin gelir durumu					
Kötü ve Orta	322	26.0 (4-28)	25.0 (4-28)	23.0 (4-28)	71.5 (20-84)
İyi	38	27.0 (5-28)	27.0 (7-28)	22.5 (4-28)	71.5 (17-84)
U		5873.00	5818.50	5912.50	5753.50
P		0.675	0.610	0.731	0.547
Aile tipi					
Çekirdek aile	308	26.0 (4-28)	25.5 (4-28)	23.0 (4-28)	72.0 (21-84)
Geniş aile	52	25.5 (4-28)	26.0 (4-28)	20.0 (4-28)	68.5 (17-84)
U		6818.50	7518.00	6994.00	6852.00
P		0.076	0.466	0.138	0.095

Tablo 3. Öğrencilerin meslek eğitimleri ile ilgili bazı özelliklerine göre algılanan sosyal destek puanlarının karşılaştırılması (n=360)

Tanıtıcı özellikler	n	ÇBASDÖ			
		Aile	Arkadaş	Özel bir insan	Toplam
		Medyan (min-max)	Medyan (min-max)	Medyan (min-max)	Medyan (min-max)
Sağlık mensubu yakını olma durumu					
Evet	186	26.0 (4-28)	26.0 (4-28)	22.5 (4-28)	72.0 (17-84)
Hayır	174	26.0 (4-28)	25.0 (7-28)	23.0 (4-28)	71.0 (25-84)
U		15506.00	15422.50	15857.50	15115.00
P		0.478	0.427	0.739	0.279
Ebelik bölümünde isteyerek okuma					
Evet	282	26.0 (4-28)	26.0 (4-28)	23.0 (4-28)	72.0 (17-84)
Hayır	78	26.0 (8-28)	25.0 (4-28)	22.0 (4-28)	69.5 (32-84)
U		10386.50	9864.50	10886.50	10223.00
P		0.436	0.150	0.889	0.340
Mesleği seçme nedeni					
Kendi isteğim ^a	181	26.0 (4-28)	25.0 (4-28)	22.0 (4-28)	71.0 (17-84)
Ailemin isteği ^b	49	25.0 (7-28)	23.0 (8-28)	21.0 (8-28)	65.0 (27-84)
Kolay iş bulma ^c	105	26.0 (8-28)	27.0 (4-28)	24.0 (4-28)	73.0 (21-84)
Diğer ^d	25	28.0 (4-28)	28.0 (8-28)	18.0 (4-28)	71.0 (25-84)
KW		8.019	9.052	1.688	4.311
P		0.046	0.029	0.640	0.230
Bonferroni		b<a; b<d	b<d	-	-
Eğitime başlamadan önce kendisini mesleğe uygun hissetme					
Evet	184	26.0 (4-28)	25.0 (4-28)	22.0 (4-28)	71.0 (17-84)
Hayır	176	26.0 (7-28)	26.0 (4-28)	23.0 (4-28)	72.0 (27-84)
U		15984.50	15781.00	14571.50	15486.00
P		0.827	0.667	0.096	0.474
Eğitime başladıktan sonra kendisini mesleğe uygun hissetme					
Evet	312	26.0 (4-28)	26.0 (4-28)	23.0 (4-28)	72.0 (17-84)
Hayır	48	26.0 (8-28)	24.0 (9-28)	21.5 (4-28)	67.5 (35-84)
U		6550.50	6503.00	7479.50	6484.50
P		0.148	0.130	0.990	0.134

Araştırma grubunun KGYÖ ölçeği ve alt boyut puanlarının bazı özelliklerine göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek için yapılan Mann-Whitney U testi, Kruskal Wallis H testi sonuçları Tablo 4 ve Tablo 5'te gösterilmiştir. Sağlık çalışanı yakını olanların değişime hazır olma ve KGYÖ düzeylerinin olmayanlara göre daha yüksek olduğu görülmüştür (p<0.05). Ebelik bölümünde isteyerek okuyanların değişime hazır olma düzeyi isteyerek okumayanlara göre daha yüksektir (p<0.05).

Tablo 4. Öğrencilerin bazı tanıtıcı özelliklerine göre kişisel gelişim yönelimlerinin karşılaştırılması

Tanıtıcı Özellikler	n	Ölçek Alt Boyutları				
		Planlı olma	Değişime hazır olma	Kaynakları kullanma	Amaçlı davranış	KGYO
		Medyan (min-max)	Medyan (min-max)	Medyan (min-max)	Medyan (min-max)	Medyan (min-max)
Yaş						
18-19 (1)	84	18.5 (8-25)	15.0 (5-20)	11.0 (4-15)	15.0 (7-20)	59.0 (25-80)
20-21 yaş (2)	166	19.0 (11-25)	15.0 (6-20)	11.0 (4-15)	15.0 (6-20)	59.0 (33-80)
22 yaş ve üzeri (3)	110	20.0 (10-25)	16.0 (7-20)	11.0 (5-15)	15.0 (8-20)	61.0 (32-80)
KW		1.606	0.917	2.027	1.342	0.618
P		0.448	0.632	0.363	0.511	0.734
Sınıf						
1.sınıf	92	19.0 (9-25)	15.0 (5-20)	11.0 (4-15)	15.0 (7-20)	59.0 (25-80)
2.sınıf	92	19.0 (8-25)	15.5 (9-20)	11.0 (4-15)	15.0 (6-20)	59.0 (36-80)
3.sınıf	81	19.0 (11-25)	16.0 (6-20)	11.0 (4-15)	14.0 (8-20)	59.0 (33-80)
4.sınıf	95	20.0 (10-25)	15.0 (7-20)	11.0 (5-15)	15.0 (8-20)	61.0 (32-80)
KW		3.191	0.533	2.217	5.894	2.797
P		0.363	0.912	0.529	0.117	0.424
Mezun olunan lise						
Genel/düz	26	19.0 (11-25)	15.0 (9-20)	11.0 (8-15)	15.0 (12-20)	60.0 (41-79)
Anadolu/fen	263	19.0 (8-25)	15.0 (5-20)	11.0 (4-15)	15.0 (6-20)	59.0 (25-80)
Sağlık meslek	36	20.0 (9-25)	15.5 (7-20)	12.0 (7-15)	16.0 (9-20)	64.0 (36-80)
Diğer	35	19.0 (11-25)	16.0 (6-20)	11.0 (4-15)	15.0 (8-20)	60.0 (33-80)
KW		3.805	4.797	3.910	3.029	5.076
P		0.283	0.187	0.271	0.387	0.166
Anne eğitim durumu						
İlköğretim mezunu olmayan	41	19.0 (10-25)	16.0 (8-20)	11.0 (6-15)	16.0 (8-20)	61.0 (32-80)
İlköğretim	233	19.0 (8-25)	15.0 (5-20)	11.0 (4-15)	15.0 (7-20)	59.0 (25-80)
Lise	66	20.0 (9-25)	16.0 (6-20)	11.0 (4-15)	15.0 (6-20)	59.5 (33-80)
Üniversite	20	20.5 (15-25)	16.0 (11-20)	10.0 (6-15)	15.0 (9-20)	61.5 (45-80)
KW		7.072	4.482	1.212	3.162	2.937
P		0.070	0.214	0.750	0.367	0.401
Baba eğitim durumu						
İlköğretim mezunu olmayan	17	19.0 (10-23)	15.0 (8-18)	10.0 (6-13)	16.0 (8-19)	60.0 (32-73)
İlköğretim	201	19.0 (8-25)	15.0 (5-20)	11.0 (4-15)	15.0 (7-20)	59.0 (25-80)
Lise	97	19.0 (12-25)	16.0 (10-20)	11.0 (4-15)	15.0 (6-20)	60.0 (36-80)
Üniversite	45	20.0 (9-25)	16.0 (7-20)	11.0 (6-15)	15.0 (9-20)	61.0 (36-80)
KW		7.176	5.754	1.633	0.686	3.644
P		0.066	0.124	0.652	0.876	0.303
Ailenin gelir durumu						
Kötü ve Orta	322	19.0 (8-25)	15.0 (5-20)	11.0 (4-15)	15.0 (6-20)	59.0 (25-80)
İyi	38	20.0 (12-25)	16.0 (11-20)	11.0 (6-15)	15.5 (11-20)	61.0 (45-80)
U		5083.00	5483.50	5474.00	5081.50	5407.50
P		0.087	0.292	0.283	0.085	0.241
Aile tipi						
Çekirdek aile	308	19.0 (8-25)	15.0 (5-20)	11.0 (4-15)	15.0 (6-20)	60.0 (25-80)
Geniş aile	52	19.0 (10-25)	16.0 (9-20)	11.0 (4-15)	15.0 (10-20)	59.0 (38-76)
U		6818.50	7518.00	6994.00	6852.00	7642.50
P		0.076	0.466	0.138	0.095	0.597

Tablo 5. Öğrencilerin meslek eğitimleri ile ilgili bazı özelliklerine göre kişisel gelişim yönelimlerinin karşılaştırılması

Tanıtıcı Özellikler	n	Ölçek Alt Boyutları					
		Planlı olma		Değişime hazır olma	Kaynakları kullanma	Amaçlı davranış	KGYO
		Medyan (min-max)	Medyan (min-max)	Medyan (min-max)	Medyan (min-max)	Medyan (min-max)	
Sağlık mensubu yakını olma durumu							
Evet	186	19.0 (8-25)	16.0 (5-20)	11.0 (4-15)	15.0 (7-20)	61.0 (25-80)	
Hayır	174	19.0 (9-25)	15.0 (6-20)	11.0 (4-15)	15.0 (6-20)	58.5 (32-80)	
U		14354.50	13450.50	14549.50	14763.00	13848.50	
P		0.063	0.005	0.094	0.148	0.018	
Ebelik bölümünde isteyerek okuma							
Evet	282	19.0 (8-25)	16.0 (5-20)	11.0 (4-15)	15.0 (6-20)	60.0 (25-80)	
Hayır	78	19.0 (10-25)	14.0 (6-20)	11.0 (4-15)	15.0 (8-20)	58.0 (32-80)	
U		9562.00	9027.00	10007.50	10477.50	9657.00	
P		0.076	0.015	0.218	0.520	0.099	
Mesleği seçme nedeni							
Kendi isteğim	181	19.0 (9-25)	16.0 (7-20)	11.0 (6-15)	15.0 (6-20)	61.0 (36-80)	
Ailemin isteği	49	19.0 (10-25)	15.0 (6-20)	11.0 (4-15)	14.0 (8-20)	58.0 (32-80)	
Kolay iş bulma	105	18.0 (8-25)	15.0 (5-20)	11.0 (4-15)	15.0 (7-20)	58.0 (25-80)	
Diğer	25	20.0 (12-25)	16.0 (8-20)	11.0 (6-15)	16.0 (10-20)	60.0 (43-76)	
KW		6.709	7.064	0.607	5.298	4.710	
P		0.082	0.070	0.895	0.151	0.194	
Eğitime başlamadan önce mesleğe uygun hissetme							
Evet	184	19.0 (8-25)	16.0 (7-20)	11.0 (6-15)	15.0 (8-20)	59.0 (32-80)	
Hayır	176	19.0 (9-25)	15.0 (5-20)	11.0 (4-15)	15.0 (6-20)	59.5 (25-80)	
U		15160.50	15388.00	15556.50	16134.50	15511.00	
P		0.294	0.412	0.515	0.953	0.490	
Eğitime başladıktan sonra mesleğe uygun hissetme							
Evet	312	19.0 (8-25)	15.0 (6-20)	11.0 (4-15)	15.0 (6-20)	60.0 (33-80)	
Hayır	48	18.5 (9-25)	15.0 (5-20)	11.0 (4-15)	15.0 (7-20)	59.0 (25-80)	
U		6757.00	6637.00	7039.50	7224.00	6829.00	
P		0.274	0.202	0.499	0.692	0.326	

4. TARTIŞMA

Bu araştırma ebelik öğrencilerinin çok boyutlu sosyal destek algıları ve kişisel gelişim yönelimlerinin incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre öğrenciler en fazla sosyal desteği ailelerinden almaktadır ve genel olarak sosyal destek algıları yüksektir. Farklı illerde üniversite öğrencileri ile yapılan çalışmalarda da algılanan sosyal desteğin yüksek olduğu ve sosyal destek alt ölçeklerinden en yüksek ortalama değerin aile alt boyutuna ait olduğunu saptanmıştır (2,4,6). Çalışmamızda öğrencilerin kişisel gelişim yönelimleri de iyi düzeydedir ve değişime hazır olma alt boyutundan alınan puan diğer alt boyutlara göre daha yüksektir. Alınan sosyal destek ile kişisel gelişim yönelimi arasındaki ilişki incelendiğinde sosyal desteğin öğrencilerin kişisel gelişimini olumlu yönde etkilediği görülmüştür. Özellikle aileden alınan desteğin kişisel gelişim yönelimini, planlı olma, amaçlı davranış ve değişime hazır olma alt boyutlarında diğer destek kaynaklarına göre daha etkili olduğu saptanmıştır. Benzer şekilde Çavuş (2009) öz-yeterlilik inancında algılanan sosyal desteğin olumlu şekilde etkili olduğu, algılanan aile desteğinin öz-yeterlilikte en belirleyici faktör olduğunu bildirmiştir (12). Çavuş'un, Pastorelli ve arkadaşlarından (2001) aktardığı üzere, yaşamın erken dönemlerinde kişilerin çevreleri ile olan etkileşimlerin de önemli rol üstenen aileler, bireylerin yeterlilik inancının ilk kaynağıdır (12). Çalışmamızda öğrencilerin üniversite yıllarında kişisel gelişim yönelimlerini olumlu yönde etkileyen en önemli sosyal destek kaynağının aileleri olduğu görülmüştür. Öğrencilerin tanımlayıcı özellikleri ile algılanan sosyal destek puanları arasındaki ilişki incelendiğinde babalarının eğitim düzeyi ve ebelik mesleğini seçme nedeni açısından farklılık olduğu saptanmıştır. Babaları ilköğretim mezunu olan öğrencilerin babaları lise mezunu olan öğrencilere göre özel bir insan alt boyutunda algıladıkları sosyal destek daha düşüktür. Baran ve arkadaşları (2014) yaptıkları çalışmada anne ve babanın eğitim düzeyleri ile algılanan sosyal destek puanları arasında anlamlı farklılıklar olduğu görülmüştür. Elkin (2017) ve Yılmaz ve arkadaşlarının (2008) yaptıkları çalışmalar da ise sosyal destek düzeyi ile anne ve babanın eğitim durumu arasında ilişki olmadığı saptanmıştır (2,6).

Mesleği ailesinin isteği ile seçtiği belirten öğrencilerin kendi isteği ile seçtiğini belirtenlere göre algılanan aile desteği, diğer nedenlerle seçtiğini belirtenlere göre ise algılanan arkadaş desteği oldukça düşüktür. Ebelik bölümü öğrencilerinin meslek tercihlerinde ailelerinin kararı ve sağlık personeli bir yakını olması oldukça belirleyicidir. Türkiye'deki on sağlık yüksek okulunun ebelik bölümlerinde okuyan öğrencilerinin dahil edildiği bir çalışmada ailelerinin kararı ile mesleği seçtiğini belirten öğrencilerin oranı %34, sağlık personeli bir yakını olan öğrencilerin oranı %56'dır (13). Çalışmamızda da benzer şekilde öğrencilerin yarısından fazlasının (%52) sağlık çalışanı bir yakını vardır. Öğrencilerin sağlık çalışanı yakınlarının olmasının mesleklerini bilinçli seçmelerinde etkili olduğunu ve motivasyonlarına olumlu katkı sağladığı düşünülmüştür. Ayrıca çalışmamızda öğrencilerin mesleklerini kendi istekleri ile seçmesinin sosyal destek algılarında da oldukça önemli olduğu görülmüştür. Ebelik bölümünde isteyerek okuyan ve sağlık çalışanı bir yakını olan öğrencilerin değişime daha hazır oldukları ve önlerinde rol model olarak sağlık mensubu bir yakınlarının olmasının kişisel gelişim yönelimlerini de olumlu etkilediği saptanmıştır. Öğrencilerin bölümü isteyerek okumaları değişime hazır olma boyutu ile kişisel gelişim yönelimini olumlu etkileyen önemli bir faktördür. Bilgin ve Ocakçı da ebelik bölümünü isteyerek okuyan öğrencilerin

motivasyonlarının daha iyi olduğunu, öğrendikleri bilgi ve becerileri daha iyi kullandıklarını ve kariyer açısından daha umutlu olduklarını bildirmiştir (13). Ebelik öğrencilerinin güdülenme düzeylerinin mesleki kariyer planlarına etkisini inceleyen güncel bir araştırmada da bölümü isteyerek seçen öğrencilerin içsel ve dışsal güdülenme düzeylerinin daha yüksek olduğunu bildirilmiştir (14). Kişisel gelişim yönelimi yüksek olan üniversite öğrencilerin mesleki kimlik gelişimleri daha iyidir ve gelişim fırsatlarını daha iyi değerlendirmektedirler (15). Günümüzde üniversite öğrencilerinin mesleki gelişimleri yanı sıra kişisel gelişimleri ve kariyer planlama becerilerinin geliştirilmesi daha da önemli hale gelmiştir. T.C. Cumhurbaşkanlığı İnsan Kaynakları Ofisi Başkanlığı İnsan Kaynağı Eğitim ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı yükseköğretimin erken döneminde üniversite öğrencilerinde kariyer bilincinin oluşturulması, kişisel ve profesyonel gelişimine ilişkin beceriler geliştirmesini amacı ile Türkiye'deki tüm üniversitelerin birinci sınıf öğrencilerine "Kariyer Planlama" dersi verilmesini önermektedir (16). Bu doğrultuda üniversitelerin ders müfredatına eklenecek kariyer planlama dersinin, öğrencilerin kişisel ve mesleki kariyer gelişimlerini olumlu etkileyeceği ve önemli bir farkındalık oluşturma aracı olacağı düşünülmektedir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Ebelik öğrencilerinin sosyal destek algıları yüksektir ve en önemli sosyal destek kaynakları aileleridir. Öğrencilerin babalarının eğitim düzeylerinin düşük olması özel bir insandan algılanan sosyal desteği olumsuz etkilemektedir. Üniversitedeki öğretim elemanı danışmanlık sistemlerinin daha iyi işletilmesinin aile ve arkadaş dışı destek sistemlerinin güçlendirilmesine katkı sağlayabileceği düşünülmüştür. Öğrencilerin kişisel gelişim açısından değişime açık oldukları ve yeterli sosyal destek almalarının kişisel gelişimlerini olumlu yönde etkilediği belirlenmiştir. Üniversiteler de ebelik öğrencilerine yönelik kişisel gelişim fırsatları artırılmalı, kişisel gelişim fırsatları ve kazanımlarını değerlendiren geniş çaplı araştırmalar yapılmalıdır.

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırmaya başlamadan önce, e-mail yoluyla ölçeklerin kullanım izinleri ve Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu tarafından etik kurul onayı (Tarih:03/09/2019; Sayı:69586843-050.06.04) almıştır. Araştırmanın yürütüldüğü kurumdan yazılı izin, araştırmaya katılan öğrencilerden sözel onam alınmıştır. Araştırma yayın etiğine uygun yapılmıştır.

Çıkar Çatışması

Yazarlar arasında çıkar çatışması yoktur.

KAYNAKLAR

1. Kahrıman, İ., & Yeşilçiçek, K. (2007). Karadeniz Teknik Üniversitesi Trabzon Sağlık Yüksekokulu öğrencilerinin aile ve arkadaşlarından algıladıkları sosyal destek

- düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 10(1), 10-21.
2. Yılmaz, E., Yılmaz, E., & Karaca, F. (2008). Üniversite öğrencilerinin sosyal destek ve yalnızlık düzeylerinin incelenmesi. *Genel Tıp Dergisi*, 18(2).
 3. Bakioğlu, F. (2019). Üniversite öğrencilerinde sosyal yeterliğin algılanan sosyal destek açısından incelenmesi. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 11(18), 1858-1875.
 4. Terzi, Ş. (2008). Üniversite öğrencilerinin psikolojik dayanıklılıkları ve algıladıkları sosyal destek arasındaki ilişki. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(29), 1-11
 5. Çavuş, M. F., & Pekkan, N. Ü. (2017). Algılanan sosyal desteğin sosyal girişimciliğe etkisi: Üniversite öğrencileri üzerinde bir araştırma. *Business and Economics Research Journal*, 8(3), 519.
 6. Elkin, N. (2017). Sağlık Bilimleri Yüksekokulu öğrencilerinin sosyal destek ve yalnızlık durumlarının değerlendirilmesi. *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 7(2), 89-96.
 7. Baran, M., Küçükakça, G., & Ayran, G. (2014). Sağlık yüksekokulu öğrencilerinde algılanan sosyal destek düzeyinin sigara kullanımı üzerine etkisi. *ADÜ Tıp Fakültesi Dergisi*, 15(1) : 9 – 15
 8. Downe S., Byrom S., Simpson L. (2011) Expertise in intrapartum midwifery practise. S. Downe, S. Byrom and L. Simpson. Essential midwifery practise: Leadership, expertise and collaborative working. Chapter 6. Blackwell Publishing Ltd.
 9. Eker, D., Arkar H. ve Yıldız H. (2001). Çok boyutlu algılanan sosyal destek ölçeğinin gözden geçirilmiş formunun faktör yapısı, geçerlik ve güvenilirliği. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 12, 17-25.
 10. Eker D. & Akar H. (1995). Çok boyutlu algılanan sosyal destek ölçeğinin faktör yapısı, geçerlilik ve güvenilirliği. *Türk Psikoloji Dergisi*, 10:45-55.
 11. Yalçın, İ., & Malkoç, A. (2013). Kişisel gelişim yönelimi ölçeği II'nin Türkçeye uyarlanması ve psikometrik özelliklerinin incelenmesi. *Düşünen Adam The Journal of Psychiatry and Neurological Sciences*, 26, 258-266.
 12. Çavuş, M. F. (2009). Gençlerde Algılanan Sosyal Desteğin Öz-Yeterlilik İnancına Etkileri. *Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(2), 1-11
 13. Bilgin, Z. & Ocağcı, A. F. (2011). Ebelik öğrencilerinde mesleki güdülenme. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 14(3), 40-46.
 14. Bilgin Z. & Efe M. (2021). Ebelik öğrencilerinin güdülenme düzeylerinin mesleki kariyer planlarına etkisi. *Online Türk Sağlık Bilimleri Dergisi*, 6(1), 44-52.
 15. Robitschek, C., & Cook, S. W. (1999). The influence of personal growth initiative and coping styles on career exploration and vocational identity. *Journal of Vocational Behavior*, 54(1), 127-141.
 16. Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı İnsan Kaynakları Ofisi, Cumhurbaşkanlığı İnsan Kaynakları Ofisi'nden Kariyer Merkezleri için 3 Yeni Hizmet. <https://www.cbiko.gov.tr/haberler/cumhurbaskanligi-insan-kaynaklari-ofisi-nden-kariyer-merkezleri-icin-3-yeni-hizmet>, (Erişim Tarihi:12 Ağustos 2021).